

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)
της 24ης Ιανουαρίου 1991 *

Στην υπόθεση T-63/89,

Edward Patrick Latham, υπάλληλος της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, κάτοικος Wezembeek-Orpèr (Βέλγιο), εκπροσωπούμενος από τον Georges Vander-sanden, δικηγόρο Βρυξελλών, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον δικηγόρο Alex Schmitt, 62, avenue Guillaume,

προσφεύγων-ενάγων,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης από τον Sergio Fabro, νομικό σύμβουλο, επικουρούμενο από τον Claude Verbraeken, δικηγόρο Βρυξελλών, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Guido Berardis, μέλος της νομικής της υπηρεσίας, Centre Albert Wagner, Kirchberg,

καθής-εναγομένης,

που έχει ως αντικείμενο, αφενός, προσφυγή ακυρώσεως της εκθέσεως βαθμολογίας του προσφεύγοντος για την περίοδο 1981-1983 και, αφετέρου, αγωγή αποζημιώσεως,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους D. Barrington, Πρόεδρο, C. P. Briët και J. Biancarelli, δικαστές,

γραμματέας: B. Pastor, κύρια υπάλληλος διοικήσεως

λαμβάνοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 10ης Ιουλίου 1990,

εκδίδει την ακόλουθη

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

Απόφαση

Ιστορικό της διαφοράς

- 1 Ο προσφεύγων, υπάλληλος της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων από το 1971, εργάστηκε από τον Αύγουστο του 1973 στη Γενική Διεύθυνση (στο εξής: ΓΔ) ΙΙΙ (« Εσωτερική αγορά »), που ονομάστηκε αργότερα « Εσωτερική αγορά και βιομηχανικές υποθέσεις ». Αφού μετατέθηκε στη ΓΔ ΧΙ « Περιβάλλον, προστασία των καταναλωτών και πυρηνική ασφάλεια » από 1ης Φεβρουαρίου 1983, εργάστηκε στο τμήμα « Προώθηση των συμφερόντων των καταναλωτών » της εν λόγω ΓΔ.
- 2 Το σχέδιο εκθέσεως βαθμολογίας του προσφεύγοντος, για την περίοδο από 1ης Ιουλίου 1981 μέχρι 30ής Ιουνίου 1983, συντάχθηκε από τον Ivo Schwartz, διευθυντή της ΓΔ ΙΙΙ/Δ, και κοινοποιήθηκε στον προσφεύγοντα στις 30 Μαρτίου 1987. Μετά από συνομιλία του με τον προσφεύγοντα στις 13 Απριλίου 1987, ο Schwartz προέβη στην οριστική σύνταξη της εκθέσεως βαθμολογίας στις 6 Μαΐου 1987. Ο προσφεύγων προσέφυγε διαδοχικά ενώπιον του δευτεροβάθμιου βαθμολογητή, ο οποίος συνέταξε στις 7 Ιουλίου 1987 τη βαθμολογία σε δεύτερο βαθμό, και της αρμόδιας για τη βαθμολογία επιτροπής ίσης εκπροσωπήσεως, η οποία εξέφερε τη γνώμη της στις 15 Φεβρουαρίου 1988. Με τη γνώμη της η επιτροπή ίσης εκπροσωπήσεως κάλεσε τον δευτεροβάθμιο βαθμολογητή να αναθεωρήσει την έκθεση βαθμολογίας. Ο δευτεροβάθμιος βαθμολογητής ενέμεινε στη διατήρηση χωρίς τροποποίηση της εκθέσεως βαθμολογίας, το οριστικό κείμενο της οποίας, με ημερομηνία 17 Μαρτίου 1988, κοινοποιήθηκε στον προσφεύγοντα στις 18 Μαρτίου 1988.
- 3 Τότε ο προσφεύγων υπέβαλε ένσταση δυνάμει του άρθρου 90, παράγραφος 2, του Κανονισμού Υπηρεσιακής Καταστάσεως των Υπαλλήλων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (στο εξής: ΚΥΚ), κατά της αποφάσεως του δευτεροβάθμιου βαθμολογητή να διατηρήσει χωρίς τροποποίηση την έκθεση βαθμολογίας. Με απόφαση της 11ης Νοεμβρίου 1988, που γνωστοποιήθηκε στον προσφεύγοντα με έγγραφο της 22ας Νοεμβρίου 1988 και κοινοποιήθηκε στις 24 Νοεμβρίου 1988, η ένσταση αυτή απορρίφθηκε ρητάς.
- 4 Στις 16 Σεπτεμβρίου 1986, ο προσφεύγων υπέβαλε την υποψηφιότητά του για μια θέση βαθμού Α 3 που ήταν κενή στη ΓΔ ΙΙΙ. Αφού πληροφορήθηκε, στις 30 Οκτωβρίου 1986, ότι η Επιτροπή απέρριψε την υποψηφιότητά του, υπέβαλε στις 20 Νοεμβρίου 1986 ένσταση κατά της αποφάσεως αυτής. Μετά από αυτή τη διοικητική διαδικασία, δεν ασκήθηκε προσφυγή.

Η διαδικασία

- 5 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 14 Φεβρουαρίου 1989, ο προσφεύγων άσκησε την παρούσα προσφυγή.
- 6 Η έγγραφη διαδικασία διεξήχθη κανονικά ενώπιον του Δικαστηρίου.
- 7 Με Διάταξη της 15ης Νοεμβρίου 1989, το Δικαστήριο παρέπεμψε την υπόθεση στο Πρωτοδικείο, κατ' εφαρμογή του άρθρου 14 της απόφασης του Συμβουλίου, της 24ης Οκτωβρίου 1988, περί ιδρύσεως Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.
- 8 Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Πρωτοδικείο (πέμπτο τμήμα) αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία χωρίς προηγούμενη διεξαγωγή αποδείξεων.
- 9 Η προφορική διαδικασία διεξήχθη στις 10 Ιουλίου 1990. Ο Πρόεδρος κήρυξε περατωθείσα την προφορική διαδικασία μετά το τέλος της επ' ακροατηρίου συζητήσεως.

Τα αιτήματα των διαδίκων

- 10 Ο προσφεύγων ζητεί από το Πρωτοδικείο:
 - να κηρύξει την προσφυγή παραδεκτή και βάσιμη·
 - να ακυρώσει την από 17 Μαρτίου 1988 απόφαση του ενεργήσαντος ως δευτεροβαθμίου βαθμολογητή F. Braun, Γενικού Διευθυντή (ΓΔ ΙΙΙ), να διατηρήσει χωρίς τροποποίηση την έκθεση βαθμολογίας του·
 - να αποκαταστήσει την υλική ζημία και να ικανοποιήσει την ηθική βλάβη που υπέστη, επιδικάζοντάς του, αντίστοιχα, αποζημίωση ίση προς αποδοχές δύο ετών βαθμού Α 3 και ποσό 200 000 βελγικών φράγκων (BFR)·
 - να καταδικάσει την καθής στο σύνολο των δικαστικών εξόδων.

Η Επιτροπή ζητεί από το Πρωτοδικείο:

- να απορρίψει την προσφυγή στο σύνολό της ως αβάσιμη·
- να καταδικάσει τον προσφεύγοντα στα δικαστικά έξοδα, σύμφωνα με τα άρθρα 69, παράγραφος 2, και 70 του κανονισμού διαδικασίας του Δικαστηρίου.

Επί του πρώτου αιτήματος της προσφυγής, σχετικά με την ακύρωση της αποφάσεως της 17ης Μαρτίου 1988 του δευτεροβαθμίου βαθμολογητή

- 11 Προς στήριξη αυτού του αιτήματος της προσφυγής, ο προσφεύγων επικαλέστηκε τρεις λόγους ακυρώσεως, βασιζόμενους σε πλημμέλειες της διαδικασίας συντάξεως της εκθέσεως βαθμολογίας του, ήτοι, πρώτον, παράβαση του άρθρου 6 των γενικών διατάξεων περί εκτελέσεως του άρθρου 43 του Κανονισμού Υπηρεσιακής Καταστάσεως, που θέσπισε η Επιτροπή με απόφαση της 27ης Ιουλίου 1979 (στο εξής: γενικές διατάξεις), δεύτερον, πρόδηλο πραγματικό σφάλμα όσον αφορά την έκθεση βαθμολογίας του και, τρίτον, παράβαση του άρθρου 3 των γενικών διατάξεων.

Επί του πρώτου λόγου, που βασίζεται στην παράβαση του άρθρου 6 των γενικών διατάξεων

- 12 Όσον αφορά τον πρώτο λόγο, ο οποίος βασίζεται στην παράβαση του άρθρου 6 των γενικών διατάξεων, ο προσφεύγων διατείνεται ότι, δυνάμει του θεσπιζομένου με το άρθρο αυτό κανόνα, το σχέδιο εκθέσεως βαθμολογίας για την περίοδο 1981—1983 έπρεπε να του κοινοποιηθεί πριν από τις 30 Νοεμβρίου 1983. Όμως, η έκθεση βαθμολογίας του συντάχθηκε οριστικά μόλις στις 30 Μαΐου 1987, ήτοι τρία έτη και τέσσερις μήνες μετά την προβλεπόμενη ημερομηνία. Αυτή η σημαντική υπέρβαση της προθεσμίας είναι απαράδεκτη και ασυμβίβαστη προς την αρχή της χρηστής διοικήσεως (απόφαση του Δικαστηρίου της 6ης Φεβρουαρίου 1986, Castille κατά Επιτροπής, 173/82, 157/83, 186/84, Συλλογή 1986, σ. 497). Συνεπώς, η έκθεση βαθμολογίας πρέπει να ακυρωθεί, η δε καθής να υποχρεωθεί να του καταβάλει ποσό 200 000 BFR ως αποζημίωση λόγω υπηρεσιακού παισίματος. Όσον αφορά τα σχετικά με τις προαγωγές ζητήματα, είναι ουσιώδες — και τούτο έχει γίνει δεκτό από τη νομολογία του Δικαστηρίου — η διαδικασία βαθμολογήσεως να διεξάγεται ορθά, ειδικότερα δε να τηρούνται οι ρητά προβλεπόμενες προθεσμίες (απόφαση της 17ης Ιανουαρίου 1989, Vainker κατά Κοινοβουλίου, 293/87, Συλλογή 1989, σ. 23). Εν προκειμένω, η ευθύνη

για τη μη τήρηση της διαδικασίας βαθμολογήσεως βαρύνει αποκλειστικά τη διοίκηση. Είναι απαράδεκτο να υποστεί εξ αυτού δυσμενείς συνέπειες ο προσφεύγων.

- 13 Η Επιτροπή δέχεται μεν ότι το χρονικό διάστημα που μεσολάβησε για τη σύνταξη της αρχικής και, στη συνέχεια, της οριστικής εκθέσεως βαθμολογίας ήταν υπερβολικά μεγάλο, αρνείται όμως ότι η καθυστέρηση αυτή μπορεί αφεαυτής να επηρεάσει το κύρος της εκθέσεως βαθμολογίας και, κατά συνέπεια, να δικαιολογήσει την ακύρωσή της. Επ' αυτού επικαλείται τις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 9ης Φεβρουαρίου 1988, *Picciolo κατά Επιτροπής* (1/87, Συλλογή 1988, σ. 711) και της 15ης Μαρτίου 1989, *Bevan κατά Επιτροπής* (140/87, Συλλογή 1989, σ. 701). Η καθής αρνείται επίσης ότι ο προσφεύγων μπορεί να θεμελιώσει έννομο συμφέρον προς ακύρωση της εκθέσεως βαθμολογίας του στην « υπέρβαση της προβλεπόμενης στον οδηγό για τη σύνταξη εκθέσεων βαθμολογίας προθεσμίας ». Παρατηρεί ότι το μόνο αποτέλεσμα μιας τέτοιας ακυρώσεως είναι η υποχρέωση συντάξεως της εκθέσεως βαθμολογίας εκ νέου, με ακόμα μεγαλύτερη καθυστέρηση.
- 14 Όσον αφορά τον πρώτο λόγο, το Πρωτοδικείο φρονεί ότι πρέπει να γίνει δεκτό ότι η επίδικη έκθεση βαθμολογίας, η οποία καλύπτει την περίοδο από 1ης Ιουλίου 1981 μέχρι 30 Ιουνίου 1983, δεν είχε συνταχθεί μέχρι τις 30 Νοεμβρίου 1983, τελευταίο χρονικό όριο για τη σύνταξή της δυνάμει του άρθρου 6, πρώτο εδάφιο, των γενικών διατάξεων, και ότι οριστικοποιήθηκε μόλις στις 6 Μαΐου 1987, ήτοι με σημαντική καθυστέρηση.
- 15 Ωστόσο, κατά πάγια νομολογία, εν πάση περιπτώσει, η καθυστέρηση της ολοκλήρωσεως της διαδικασίας βαθμολογήσεως δεν μπορεί να επηρεάσει, αφεαυτής, το κύρος της εκθέσεως βαθμολογίας ούτε, επομένως, να δικαιολογήσει την ακύρωσή της (βλ. τις προαναφερθείσες αποφάσεις του Δικαστηρίου της 9ης Φεβρουαρίου 1988, *Picciolo*, 1/87, και της 15ης Μαρτίου 1989, *Bevan*, 140/87).
- 16 Συνεπώς, ο λόγος αυτός πρέπει να απορριφθεί.

Επί του δευτέρου λόγου, που βασίζεται σε πρόδηλο σφάλμα όσον αφορά την επίδικη έκθεση βαθμολογίας

- 17 Προς στήριξη του δευτέρου λόγου, ο οποίος βασίζεται σε πρόδηλο πραγματικό σφάλμα, ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι ορισμένες παρατηρήσεις στην έκθεση βαθμολογίας, στο κεφάλαιο « Γενική εκτίμηση », είναι περιττές και εσφαλμένες. Κατά τον

προσφεύγοντα, η καθής περιέλαβε ηθελημένα ορισμένες επιβλαβείς για τον προσφεύγοντα εκτιμήσεις στα προσχέδια της εκθέσεως βαθμολογίας της 30ής Μαρτίου 1987, της 6ης Μαΐου 1987 και της 7ης Ιουλίου 1987. Εξάλλου, είχε αναγνωρίσει ότι οι εκτιμήσεις αυτές ήταν αβάσιμες, τουλάχιστον κατά ένα μέρος. Επιπλέον, στο από 7 Ιουλίου 1987 προσχέδιο η καθής προσέθεσε νέες παρατηρήσεις, δυσμενείς για τον προσφεύγοντα και αβάσιμες, αφενός μεν ως προς μια πλευρά του χαρακτήρα του, αφετέρου δε ως προς διένεξή του με έναν άλλον υπάλληλο. Δεν επιτρέπεται στον βαθμολογητή να διατυπώνει τέτοιες παρατηρήσεις στο τμήμα γενικών παρατηρήσεων της εκθέσεως βαθμολογίας. Η καθής υπέπεσε σε πρόδηλα πραγματικά σφάλματα και ενήργησε κατά κατάχρηση εξουσίας, λόγω του ότι ο δευτεροβάθμιος βαθμολογητής δεν τήρησε τις θεμελιώδεις αρχές του φυσικού δικαίου και συγκεκριμένα τις αρχές « *audi alteram partem* » και « δεν μπορεί να είναι κανείς συγχρόνως και διάδικος και κριτής μιας υποθέσεως ».

- 18 Η καθής απαντά ότι, καθόσον οι αιτιάσεις αυτές αφορούν όχι την προσβαλλόμενη απόφαση αλλά τα σχέδια εκθέσεως βαθμολογίας, τα εν λόγω σχέδια δεν μπορούν να θεωρηθούν ως βλαπτικές για τον προσφεύγοντα πράξεις. Υπενθυμίζει επιπλέον την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, κατά την οποία το Δικαστήριο δεν προβαίνει, καταρχήν, σε έλεγχο των αξιολογικών κρίσεων που περιλαμβάνονται στις εκθέσεις βαθμολογίας (απόφαση της 5ης Μαΐου 1983, Ditterich κατά Επιτροπής, σκέψη 15, 207/81, Συλλογή 1983, σ. 1359). Προσθέτει ότι, κατά την ίδια νομολογία, οι βαθμολογητές έχουν ευρύτατη εξουσία εκτιμήσεως στο πλαίσιο των κρίσεων που αφορούν την εργασία των ατόμων τα οποία είναι επιφορτισμένοι να βαθμολογούν και ότι αποστολή του Δικαστηρίου δεν είναι να υποκαθιστά τον βαθμολογητή, εκτός περιπτώσεων σφάλματος ή πρόδηλης υπερβάσεως (προαναφερθείσα απόφαση Ditterich' αποφάσεις της 28ης Οκτωβρίου 1982, Oberthür κατά Επιτροπής, σκέψη 26, 105/81, Συλλογή 1982, σ. 3781, και της 1ης Ιουνίου 1983, Seton κατά Επιτροπής, σκέψη 23, 36/81, 37/81 και 218/81, Συλλογή 1983, σ. 1789). Όσον αφορά τη διένεξη μεταξύ του προσφεύγοντος και άλλου υπαλλήλου, η καθής σημειώνει ότι και ο ίδιος ο προσφεύγων διατύπωσε ορισμένες παρατηρήσεις σχετικά με τον εν λόγω υπάλληλο στο σχόλιο που απηύθυνε στον δευτεροβάθμιο βαθμολογητή, συνεχίζοντας έτσι τη διένεξη αυτή στο πλαίσιο της εκθέσεως βαθμολογίας. Τέλος, η καθής ισχυρίζεται ότι η διαδικασία συντάξεως της εκθέσεως βαθμολογίας δεν είναι διαδικασία η οποία καταλήγει σε δικαστική κρίση και ότι γι' αυτή δεν ισχύει ούτε η αρχή της εκατέρωθεν ακροάσεως ούτε της αμεροληψίας του κρίνοντος.

- 19 Το Πρωτοδικείο εκτιμά ότι, κατά πάγια νομολογία, δεν εναπόκειται στο ίδιο να ελέγχει το βάσιμο της εκτιμήσεως από τη διοίκηση των επαγγελματικών ικανοτήτων των υπαλλήλων, όταν η εκτίμηση αυτή περιλαμβάνει περίπλοκες αξιολογικές κρίσεις οι οποίες, από την ίδια τη φύση τους, δεν μπορούν να επαληθευθούν αντικειμενικά (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 17ης Μαρτίου 1971, Marcato κατά Επιτροπής, 29/70,

Rec. 1971, σ. 243, και της 5ης Μαΐου 1983, Ditterich, 207/81, προαναφερθείσα). Εντούτοις, η εν λόγω νομολογία αφορά μόνο τις αξιολογικές κρίσεις, το δε Πρωτοδικείο υποχρεούται να ασκεί έλεγχο όσον αφορά την ενδεχόμενη ύπαρξη τυπικών πλημμελειών, πρόδηλων πραγματικών σφαλμάτων σχετικά με τις εκτιμήσεις της διοικήσεως, καθώς και σχετικά με την ενδεχόμενη κατάχρηση εξουσίας.

- 20 Εν προκειμένω, από τα πληροφοριακά στοιχεία που προσκομίστηκαν στη διάρκεια της διαδικασίας και τα έγγραφα της δικογραφίας, ιδίως από εκείνα τα οποία προσκόμισε ο ίδιος ο προσφεύγων, προκύπτει ότι οι παρατηρήσεις που διατυπώθηκαν στην έκθεση βαθμολογίας, για την περίοδο 1981-1983, από τον πρώτο βαθμολογητή και, στη συνέχεια, από τον δευτεροβάθμιο βαθμολογητή δεν στηρίζονται σε πραγματικά σφάλματα, δεν συνεπάγονται πρόδηλο σφάλμα εκτιμήσεως και δεν στοιχειοθετούν κατάχρηση εξουσίας.
- 21 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι ο λόγος αυτός πρέπει να απορριφθεί.

Επί του τρίτου λόγου, που βασίζεται στην παράβαση του άρθρου 3 των γενικών διατάξεων

- 22 Επ' αυτού ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι τα διάφορα σχέδια εκθέσεως βαθμολογίας, καθώς και η τελική έκθεση, δεν θεωρήθηκαν ποτέ από έναν υπεύθυνο της ΓΔ XI, αν και ο προσφεύγων εργάστηκε σ' αυτή τη ΓΔ επί πέντε μήνες κατά τη διάρκεια της καλυπτομένης από την έκθεση βαθμολογίας περιόδου, κατά παράβαση της διαδικασίας που προβλέπεται στο άρθρο 3 των γενικών διατάξεων, όπως συγκεκριμενοποιείται με τις διατάξεις του σημείου Β.5.2.2, περίπτωση α, του οδηγού για τη σύνταξη εκθέσεων βαθμολογίας που θέσπισε η Επιτροπή. Ο προσφεύγων διατείνεται ότι οι νέοι ιεραρχικώς προϊστάμενοί του θα μπορούσαν να επιφέρουν αλλαγές ή να διορθώσουν τις παρατηρήσεις σχετικά με τη συμπεριφορά του και τις αναφερόμενες στο σημείο αυτό εκτιμήσεις του δευτεροβάθμιου βαθμολογητή.
- 23 Η καθής δεν αρνείται ότι δεν προηγήθηκε διαβούλευση με τους υπευθύνους της ΓΔ XI κατά τη σύνταξη της εκθέσεως βαθμολογίας. Εντούτοις το σφάλμα αυτό δεν αποτελεί « ουσιώδη παρατυπία ικανή να επηρεάσει το κύρος της εκθέσεως βαθμολογίας » (απόφαση του Δικαστηρίου της 9ης Φεβρουαρίου 1988, Picciolo, 1/87, προαναφερθείσα) ούτε, επομένως, επαρκή λόγο που να δικαιολογεί την ακύρωση της εν λόγω εκθέσεως. Η διαβούλευση με τους υπευθύνους της ΓΔ XI δεν μπορούσε με κανένα τρόπο να οδηγήσει σε αλλαγή των παρατηρήσεων που περιλαμβάνονται στην έκθεση, στο κεφάλαιο « Γενική εκτίμηση », κατά των οποίων βάλλει ο προσφεύγων, καθόσον οι παρα-

τηρήσεις αυτές αφορούν μόνο τις δραστηριότητες του προσφεύγοντος στη ΓΔ ΙΙΙ και όχι στη ΓΔ ΧΙ και τους λόγους της μεταθέσεώς του στη ΓΔ ΧΙ. Η καθής διερωτάται αν είναι λογικά δυνατό να θεωρηθεί ότι ο « οδηγός » για τη σύνταξη εκθέσεων βαθμολογίας τής επιβάλλει επ' αυτού δεσμευτική υποχρέωση μη επιδεχόμενη παρεκκλίσεις, ανεξαρτήτως των περιστάσεων.

- 24 Κατά το Πρωτοδικείο, ο προσφεύγων διατείνεται στην ουσία ότι η μη διαβούλευση του ιεραρχικώς προϊσταμένου του στη ΓΔ ΧΙ αρμόδιου βαθμολογητή, με τους προηγούμενους ιεραρχικώς προϊσταμένους του στη ΓΔ ΙΙΙ ενώ υπηρετούσε στη ΓΔ ΧΙ από 1ης Φεβρουαρίου 1983, συνιστά παράβαση του άρθρου 3, παράγραφος 2, των γενικών διατάξεων. Το άρθρο αυτό ορίζει ότι ο βαθμολογητής διαβουλεύεται προηγουμένως με τους ιεραρχικώς προϊσταμένους των άλλων υπηρεσιών στις οποίες υπηρετεί ή υπηρέτησε ο υπάλληλος κατά τη διάρκεια της περιόδου αναφοράς. Τούτο δεν αμφισβητείται όσον αφορά το γεγονός ότι δεν προηγήθηκε σχετική διαβούλευση.
- 25 Πρέπει να υπομνησθεί ότι μια απόφαση κοινοτικού οργάνου που κοινοποιείται στο σύνολο του προσωπικού του και έχει ως στόχο να εξασφαλίσει στους ενδιαφερομένους υπαλλήλους ίση μεταχείριση όσον αφορά τη βαθμολόγηση, έστω και αν δεν μπορεί να θεωρηθεί ως γενική εκτελεστική διάταξη υπό την έννοια του άρθρου 110 του ΚΥΚ, συνιστά εσωτερική οδηγία και πρέπει ως τοιαύτη να θεωρείται κανόνας ενδεικτικής συμπεριφοράς τον οποίο επιβάλλει η ίδια η διοίκηση στον εαυτό της και από τον οποίο δεν μπορεί να παρεκκλίνει χωρίς να διευκρινίζει τους λόγους που την οδηγούν σε αυτό, ειδάλλως παραβιάζεται η αρχή της ίσης μεταχειρίσεως (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 30ής Ιανουαρίου 1974, Louwage κατά Επιτροπής, 148/73, Rec. 1974, σ. 81, και της 1ης Δεκεμβρίου 1983, Blomfield κατά Επιτροπής, 190/82, Συλλογή 1983, σ. 3981). Επιπλέον, το άρθρο 3 των γενικών διατάξεων έχει ως κύριο στόχο να καταστήσει δυνατή την όσο το δυνατόν αντικειμενικότερη και πληρέστερη σύνταξη των εκθέσεων βαθμολογίας.
- 26 Έπεται ότι, στο πλαίσιο της προκειμένης υποθέσεως, όπου η καθής δεν επικαλέστηκε κανένα σοβαρό λόγο για να παρεκκλίνει από τους κανόνες του οδηγού για τη σύνταξη των εκθέσεων βαθμολογίας, τους οποίους η ίδια θέσπισε, η αδικαιολόγητη παρέκκλιση εκ μέρους της διοικήσεως από τις διατάξεις του εν λόγω οδηγού συνιστά διαδικαστική πλημμέλεια της αποφάσεώς της, η οποία στερείται επομένως νόμιμης βάσης.
- 27 Όσον αφορά τον ισχυρισμό της καθής ότι η παράβαση του άρθρου 3, παράγραφος 2, των γενικών διατάξεων δεν συνιστά ουσιώδη πλημμέλεια ικανή να επηρεάσει το κύρος

της εκθέσεως βαθμολογίας λόγω του ότι η διαβούλευση με τους ιεραρχικώς ανωτέρους του προσφεύγοντος στη ΓΔ ΧΙ δεν μπορούσε να μεταβάλει με κανένα τρόπο τις περιλαμβανόμενες στην έκθεση βαθμολογίας παρατηρήσεις, κατά των οποίων βάλλει ο προσφεύγων, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά την προβλεπόμενη στο ως άνω άρθρο 3, παράγραφος 2, διαδικασία, οι ιεραρχικώς προϊστάμενοι των άλλων υπηρεσιών στις οποίες υπηρετεί ή υπηρέτησε ο υπάλληλος κατά τη διάρκεια της περιόδου αναφοράς, αφού προηγηθεί διαβούλευση του βαθμολογητή με αυτούς, θεωρούν την έκθεση και μπορούν να προσθέσουν σ' αυτή παρατηρήσεις σε περίπτωση διαφωνίας τους με τον βαθμολογητή. Πράγματι, κύριος στόχος της εκθέσεως βαθμολογίας είναι να παρέχεται στη διοίκηση μια όσο το δυνατό πληρέστερη πληροφόρηση περί του τρόπου με τον οποίο οι υπάλληλοι επιτελούν τα καθήκοντά τους (απόφαση του Δικαστηρίου της 3ης Ιουλίου 1980, Grassi κατά Συμβουλίου, 6/79 και 97/79, Rec. 1980, σ. 2141). Η έκθεση βαθμολογίας δεν μπορεί να εξυπηρετεί πλήρως αυτό τον στόχο αν δεν προηγείται διαβούλευση των ιεραρχικώς προϊσταμένων των άλλων υπηρεσιών όπου ο βαθμολογούμενος εργαζόμενος παρέσχε τις υπηρεσίες του και αν δεν τους παρέχεται η δυνατότητα να διατυπώνουν ενδεχομένως τις παρατηρήσεις τους. Τούτο ισχύει ακόμα και αν ο υπάλληλος υπηρέτησε σε υπηρεσία για διάστημα μόλις πέντε μηνών, ενώ η περίοδος που αφορά η βαθμολογία είναι 24 μηνών. Επομένως, η μη διαβούλευση με τους υπευθύνους της ΓΔ ΧΙ σχετικά με την έκθεση βαθμολογίας του προσφεύγοντος αποτελεί ουσιώδη διαδικασική πλημμέλεια ικανή να επηρεάσει το κύρος της εκθέσεως βαθμολογίας.

- 28 Δεδομένου ότι η διαδικασία βαθμολογήσεως δεν διεξήχθη κατά νόμο, η απόφαση της 17ης Μαρτίου 1988, με την οποία οριστικοποιήθηκε η έκθεση βαθμολογίας του προσφεύγοντος για την περίοδο 1981-1983, πρέπει να ακυρωθεί.

Επί του δευτέρου αιτήματος της προσφυγής-αγωγής, περί αποζημιώσεως

- 29 Ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι το γεγονός ότι δεν είχε συνταχθεί η έκθεση βαθμολογίας του όταν απερρίφθη η υποψηφιότητά του για μια θέση βαθμού Α 3 στη ΓΔ ΙΙΙ συνιστά υπηρεσιακό πταίσμα βαρύνον την Επιτροπή και ότι λόγω του εν λόγω πταίσματος δικαιολογείται η αποκατάσταση της υλικής ζημίας και η ικανοποίηση της ηθικής βλάβης που υπέστη.

Επί του αιτήματος αποκαταστάσεως της υλικής ζημίας που ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι υπέστη

- 30 Προς αποκατάσταση της υλικής ζημίας που διατείνεται ότι υπέστη, ο προσφεύγων ζητεί να του επιδικαστεί αποζημίωση ίση με τις αποδοχές δύο ετών του βαθμού Α 3.

- 31 Η καθής ζητεί την απόρριψη του αιτήματος αυτού, διότι ο προσφεύγων δεν άσκησε εμπροθέσμως προσφυγή κατά της απορρίψεως της υποψηφιότητάς του για την κενή θέση στη ΓΔ ΙΙΙ. Εξάλλου, κατά την καθής, η υλική ζημία που επικαλείται ο προσφεύγων δεν είναι ούτε επαρκώς άμεση ούτε επαρκώς βέβαιη, ώστε να μπορεί να δικαιολογηθεί η αποκατάστασή της.
- 32 Το Πρωτοδικείο εκτιμά ότι από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι, για να ζητήσει αποκατάσταση της υλικής ζημίας που του προξένησε μια πλημμελής έκθεση βαθμολογίας, ο ενδιαφερόμενος υπάλληλος πρέπει να αποδείξει με επαρκή ακρίβεια την ύπαρξη αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ του προβαλλομένου υπηρεσιακού πταίσματος, δηλαδή εν προκειμένω της πλημμέλειας της εκθέσεως βαθμολογίας, και της ζημίας την οποία ισχυρίζεται ότι υπέστη (προαναφερθείσες αποφάσεις της 5ης Μαΐου 1983, Ditterich, 207/81· της 6ης Φεβρουαρίου 1986, Castille, 173/82, 157/83 και 186/84 και της 9ης Φεβρουαρίου 1988, Picciolo, 1/87).
- 33 Στο πλαίσιο της υπό εξέταση υποθέσεως, από τα έγγραφα της δικογραφίας προκύπτει ότι ο προσφεύγων δεν απέδειξε ότι η παράλειψη της διοικήσεως να συντάξει την έκθεση βαθμολογίας του είχε αποφασιστική σημασία όσον αφορά το γεγονός ότι δεν προήχθη. Υπό τις συνθήκες αυτές, και χωρίς να είναι αναγκαίο να εξεταστεί αν η Επιτροπή διέπραξε υπηρεσιακό πταίσμα, το σχετικό με την αποκατάσταση της υλικής ζημίας αίτημα πρέπει εν πάση περιπτώσει να απορριφθεί.

Επί του αιτήματος ικανοποίησεως της ηθικής βλάβης

- 34 Ο προσφεύγων ζήτησε να του επιδικαστεί το ποσό των 200 000 BFR προς ικανοποίηση της ηθικής του βλάβης, με την αιτιολογία ότι αυτή καθαντή η καθυστέρηση στη σύνταξη της εκθέσεως βαθμολογίας του τον έβλαψε.
- 35 Η καθής ισχυρίζεται επ' αυτού ότι ο προσφεύγων δεν διευκρίνισε επακριβώς τη φύση της προβαλλομένης βλάβης του και, επομένως, το σχετικό αίτημα πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμο. Εν πάση περιπτώσει, η καθής θεωρεί ότι το ζητούμενο ποσό είναι υπερβολικά υψηλό.
- 36 Το Πρωτοδικείο εκτιμά, όσον αφορά την καθυστέρηση που σημειώθηκε σχετικά με τη σύνταξη του σχεδίου εκθέσεως βαθμολογίας, ότι πρέπει να υπομνηστεί, πρώτον, το άρθρο 43, πρώτο εδάφιο, του ΚΥΚ, κατά το οποίο « η ικανότητα, η απόδοση και η

συμπεριφορά στην υπηρεσία κάθε υπαλλήλου (...) αποτελούν το αντικείμενο περιοδικής εκθέσεως που συντάσσεται τουλάχιστον ανά διετία, σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που ορίζονται από κάθε όργανο, κατά τις διατάξεις του άρθρου 110 »· δεύτερον, το άρθρο 6, πρώτο εδάφιο, των γενικών διατάξεων, κατά το οποίο « ο βαθμολογητής συντάσσει την έκθεση βαθμολογίας και την κοινοποιεί στον βαθμολογούμενο πριν από τις 30 Νοεμβρίου που έπεται του τέλους της περιόδου αναφοράς » και, τρίτον, η απόφαση του Δικαστηρίου της 6ης Φεβρουαρίου 1986, Castille (173/82, 157/83 και 186/84, προαναφερθείσα), με την οποία έγινε δεκτό ότι « η καθυστέρηση πάντως κατά την κατάρτιση των εκθέσεων κρίσεως είναι καθαυτή ικανή να προξενήσει ζημία στον υπάλληλο, λόγω και μόνο του ότι η εξέλιξη της σταδιοδρομίας του μπορεί να επηρεαστεί από την απουσία τέτοιας έκθεσης κατά τη στιγμή που πρέπει να ληφθούν οι σχετικές αποφάσεις ».

- 37 Πράγματι, όπως έκρινε το Πρωτοδικείο, με την απόφασή του της 8ης Νοεμβρίου 1990, *Barbi* κατά Επιτροπής (T-73/89, Συλλογή 1990, σ. II-619), « ο υπάλληλος ο οποίος έχει προσωπικό φάκελο παράτυπο και ελλιπή υφίσταται για τον λόγο αυτό ηθική βλάβη, οφειλόμενη στην κατάσταση αβεβαιότητας και ανησυχίας ως προς το επαγγελματικό μέλλον του στην οποία βρίσκεται » (βλ. επ' αυτού τις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 14ης Ιουλίου 1977, *Geist* κατά Επιτροπής, 61/76, Rec. 1977, σ. 1419, και της 15ης Μαρτίου 1989, *Bevan*, 140/87, προαναφερθείσα). Αντίθετα, ο υπάλληλος στερείται κάθε δικαιώματος προς ικανοποίηση της προβαλλομένης ηθικής βλάβης αν συνετέλεσε ουσιωδώς και ο ίδιος στην καθυστέρηση για την οποία διαμαρτύρεται ή αν η διοίκηση δεν καθυστέρησε πέραν των ευλόγων χρονικών ορίων να του ανακοινώσει το σχέδιο εκθέσεως βαθμολογίας που τον αφορά, καθυστέρηση η οποία πρέπει να δικαιολογείται σε μια τέτοια περίπτωση από την ύπαρξη ιδιαιτέρων περιστάσεων (προαναφερθείσα απόφαση του Δικαστηρίου της 5ης Μαΐου 1983, *Ditterich*, 207/81).
- 38 Εν προκειμένω, όσον αφορά την περίοδο αναφοράς 1981-1983, ο προσφεύγων έλαβε το σχέδιο εκθέσεως βαθμολογίας μόλις στις 30 Μαρτίου 1987, ενώ τούτο έπρεπε να του είχε σταλεί το αργότερο ως τις 30 Νοεμβρίου 1983. Έτσι, η καθυστέρηση της Επιτροπής κατά τη σύνταξη της προσωρινής εκθέσεως βαθμολογίας που προβλέπεται στο άρθρο 6, πρώτο εδάφιο, των γενικών οδηγιών είναι εν προκειμένω τρία έτη και τέσσερις μήνες. Επιπλέον, η Επιτροπή δεν επικαλέστηκε καμία ιδιαίτερη περίπτωση που να μπορεί να δικαιολογήσει μια τέτοια καθυστέρηση, ο δε ενδιαφερόμενος ουδώς συνετέλεσε σ' αυτή.
- 39 Συνεπώς, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε υπηρεσιακό πταίσμα, παρέχον στον προσφεύγοντα δικαίωμα ικανοποίησης της ηθικής βλάβης που υπέστη. Υπό τις περιστάσεις της προκειμένης υποθέσεως το Πρωτοδικείο εκτιμά ότι, κατά δίκαιη κρίση, η σχετική αποζημίωση πρέπει να καθοριστεί στο ποσό των 100 000 BFR.

40 Επομένως, πρέπει:

- να ακυρωθεί η απόφαση της 17ης Μαρτίου 1988, με την οποία οριστικοποιήθηκε η έκθεση βαθμολογίας του προσφεύγοντος για την περίοδο 1981—1983·
- να υποχρεωθεί η καθής να καταβάλει στον προσφεύγοντα ποσό 100 000 BFR, ως αποζημίωση λόγω υπηρεσιακού πταίσματος·
- να απορριφθεί η προσφυγή κατά τα λοιπά.

Επί των δικαστικών εξόδων

41 Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του κανονισμού διαδικασίας του Δικαστηρίου, που ισχύει *mutatis mutandis* στη διαδικασία ενώπιον του Πρωτοδικείου, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπήρξε σχετικό αίτημα. Δεδομένου ότι η Επιτροπή ηττήθηκε κατά το ουσιώδες μέρος, πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (πέμπτο τμήμα)

αποφασίζει:

- 1) Ακυρώνει την απόφαση της 17ης Μαρτίου 1988 που οριστικοποίησε την έκθεση βαθμολογίας του προσφεύγοντος για την περίοδο 1981-1983.**
- 2) Υποχρεώνει την Επιτροπή να καταβάλει στον προσφεύγοντα το ποσό των 100 000 BFR προς ικανοποίηση της ηθικής βλάβης που υπέστη.**
- 3) Απορρίπτει την προσφυγή κατά τα λοιπά.**

4) Καταδικάζει την Επιτροπή στο σύνολο των δικαστικών εξόδων.

Barrington

Briët

Biancarelli

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 24 Ιανουαρίου 1991.

Ο Γραμματέας

H. Jung

Ο Πρόεδρος

C. P. Briët